

PETROVO ZAPĚENÍ

Převod materiálu

Elen Plzáková

Pořadí v lekci

36

Ž 51,6-Proti tobě samému jsem zhřešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích. A tak se ukážeš spravedlivý v tom, co vytkneš, ryzí ve svém soudu.

liturgické čtení- L 22,54-62

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

-Petrovo zapěení je jednou epizodou v celém Ježíšově pašijním příběhu. Nejstarší církvi, která uchovávala a zpracovávala tradici o dějích Ježíše Krista, na této epizodě zřejmě velice záleželo (proto také ji najdeme, téměř shodně podanou, ve všech čtyřech evangeliích). Jistě předsně proto, aby tak bylo stále připomínáno, že ani první ze Dvanácti, Šimon Petr, nestojí a není Skalou vlastní silou a dokonalostí, nýbrž jedině milostí svého Pána. Jeho „petrovství“ či „skalnictví“ nebylo založeno na žádném jeho výkonu nebo zásluze ani nepřecházelo v jeho majetek, o němž by mohl podle své vůle rozhodovat a na nějž by mohl sebevzdát spoléhat. Petrovo zapěení je tak příběhem důležitým předsně pro náš osobní vztah k Pánu; pro církev pak potud, aby ji užil nikdy nedoufat v člověka. (Dle J.B. Souřka: „Utrpení Páně podle evangelií“).

- tento oddělek (Lk 22,54-62) soustřeďuje pohled na Petra.**Petr** je zde v zářivém reflektoru (či spíše v zářivém plameni ohně); na něm má být cosi ilustrováno (co se týká vztahu k Ježíši)... Scéna zapěení je velice působivě vystavěná. Slyšíme tu rozhovor (nebo jakýsi neformální výslech), během kterého je Petr třikrát „obviněn“, že patří k Ježíši. Petr se svým výrokem „*věc ho neznám*“ vlastně od Ježíše odvrátil. Začal se vzdalovat Ježíši, zřekl se společenství s ním. Že tak učinil třikrát, naznačuje definitivnost jeho rozhodnutí. Lukáš tuto scénu podává zřejmě jako modelovou situaci. Do Ježíšova příběhu zapracovává křesťanskou zkušenost nepochopení, veřejných útoků a hrozby pronásledování. Svou pozornost přitom soustřeďuje na fakt, že selhává i víra opor, které se ještě nedávno holedbaly svou výdrží. „Evangelista vidí i předsněního uředsněníka jako člověka, který selhává a poznává svou slabost, přitom však neztrácí vnitřní cenu, založenou na Božím odpuštění.“ (NZ s výkladovými poznámkami, s. 98)

- **kohout** je symbolem rozednění, začátku nového dne. A tím i symbolem budoucnosti, rozbití nové doby. I pro Petra, v jeho beznadějně situaci, se v kohoutím zakokrhání skrývala nová naděje. (TdV, s.182).

- **třikrát mne zapěeš** -na trojí otázku, kterou v každém evangeliu alespoň jednou položí služka, Petr odpovídá uhnutím nebo přímým zapěením. Ve všech čtyřech evangeliích se alespoň jednou objeví slovo „zapěit“, kterého Ježíš použil ve své odpovědi (srv. Lk 22,34par) a které v nejstarší církvi nabývalo takové technického významu; označovalo se jím žalostné odstoupení, ne-li přímo odpadnutí od Ježíše Krista. Znamenalo pravý protiklad vytrvalosti víry a vyznavařské statečnosti.

- **tu se Pán obrátil a pohledl na Petra**- nečteme tam nic o vyčítavém pohledu; spíše tomu můžeme rozumět tak, že Ježíš se k nám obrací (neodvrací se od nás) ani když jsme „zakopli a upadli“. Ježíš se neobrací, aby pohrdavým pohledem Petra dorazil, ale aby jej přivedl k „rozpomenutí se“ na své slovo. To vede k tomu, že je Petr schopen uvědomit si své selhání.

- **Petr?v plá?**-je jím vyjád?eno zd?šení nad vlastním selháním a pádem, stud a touha po obnovení p?erušeného vztahu s Pánem, pokání, prosba o pomoc. – Kdy a jak mu Pán pomohl, tj. ?ím ho ujistil o svém odpušt?ní, Lukáš výslovn? ne?íká. Z celé stavby prvok?es?anské zv?sti však vyplývá, že se to stalo tehdy, když se Vzk?íšený zjevil Šimonovi Petrovi jako jednomu z prvních svých sv?dk? (srv. Lk 24,34). Vzhledem k tomu, že Lukáš píše v dob?, kdy už k?es?ané mají za sebou r?zná lokální pronásledování, má oddíl z?ejm? už i pastora?n? povzbuzující rovinu: p?ipravuje k?es?any (teofily) na nep?íznivou reakci a oso?ování, na nebezpe?í zap?ení; nijak toto provin?ní nezleh?uje (což vyplyne z toho, když p?ipomeneme jalové Petrovo holedbání) a zárove? ukazuje, že i pro zapíra?e vede cesta zpátky do spole?enství kolem Krista.

ÚSKALÍ TEXTU

- mohl mít Petr Ježíše rád, když jej zap?el? - Až do té rozhodující chvíle na nádvoří si byl Petr jist, že by se mu n?co podobného nemohlo stát. Že kdyby všichni, tak on nepochybn? nikdy neselže (Lk22,33). My jsme na tom podobn? jako on. P?i otázce, zda bychom mohli zap?ít n?koho, koho máme rádi, si dovedeme p?edstavit, jak leckdo z lidí, které známe, by možná n?co takového ud?lal. U sebe to pokládáme za nemožné.

- o Ježíši toho v tomhle p?íb?hu moc neslyšíme, a p?itom je to jeho p?íb?h. Petr je tam d?ležitý jen proto, aby bylo z?eteln? vid?t, že následovat Ježíše není nic samoz?ejmého, že k ví?e pat?í rozhodování stát za Ježíšem i na nelehké cest? a že to není bez rizika. Že je to „Ježíš?v p?íb?h“, nazna?uje i Lukášova vsuvka, která se jinde nevyskytuje, totiž slova: „*Pán se obrátil a pohled?l na Petra*“(v. 61a). Je to Ježíš, kdo i v našem pr?švihy je a chce z?stat naším Pánem.

POM?CKY:

- *p?íb?h Petrova zap?ení je dob?e dramaticky zpracovaný, skoro jako by evangelista psal scéná? ke scénce. Zkuste ji s d?tmi sehrát jako malé p?edstavení; m?žete je pak p?edvést ve shromážd?ní ostatním.*

- *jako pom?cku k výkladu nejmenším d?tem si p?ipravte doma šablonu kohouta. Toho pak každému z d?tí obkreslete na papír a nechte je, aby si jej pest?e vymalovaly. Pokud budete mít dostatek ?asu, m?žete jim jejich výtvary pomoci vyst?ihnout a p?ípadn? ještě? kouskem izolepy p?ilepit na špejli. Výrobek m?že posloužit jako dekorace do kv?tiná?e. (S probíranou úlohou sice kohout souvisí jen okrajov?, ale tato názorná pom?cka m?že u malých d?tí pomoci zafixovat p?íb?h Petrova zap?ení).*

MOTIVA?NÍ UVEDENÍ DO P?ÍB?HU

a) pro mladší školní v?k

Když provedete n?co obzvláš? nep?kného (zalžete mamince, podvedete kamaráda...), co vás vede k tomu, abyste toho litovali: strach z výprasku ?i obava, že vám to kamarád oplatí? Nebo spíš to, když vidíte, jak maminku mrzí, co jste provedli, p?ípadn? když si uv?domíte, že jste p?išli o kamaráda?

b) pro st?ední a starší školní v?k

Může ?lov?k zradit n?koho, koho má rád? Jak taková zrada (zap?ení druhého) m?že vypadat (lež, nev?ra, vyhnutí se setkání s druhým...) ? Co k takovému jednání ?lov?ka obvykle vede?

c) pro Teofila

Teofil:Lukáši, co se stane v p?ípad?, když ?lov?k, ?len sboru, zap?e p?ed druhými Krista (a nemusí to být jen slovy; když se prost? zachová, jako by jej neznal, jako by s Ježíšem nem?l nic společného...) co s ním? Jak s ním jednat? Má v?bec šanci na odpuštění?

Lukáš:Taková v?c, že k?es?an zap?e Krista, se stát m?že. Dokonce i lidem velmi v??ícím; i takovým, kdo mají v církvi d?ležit? místo a jsou druhými váženi. - Nev??íš? - Tak poslouchej p?íb?h o jednom váženém ?lov?ku, který m?l k Ježíši velmi blízko a p?ece jej zap?el. Jak ?íkám, stát se to m?že, ale záleží pak na tom, jak to ?lov?k vyhodnotí, jestli se z toho ot?epe, nebo zda je mu to up?ímn? líto a hledá cestu zpátky...

OSNOVY VYPRÁV?NÍ

a) pro mladší školní v?k

Využijete-li navrženou motivaci, m?žete pak navázat, že Petr, blízký u?edník, ?i dokonce p?ítel Ježíš?v, provedl také n?co velmi nep?kného. Zap?el Ježíše, ze strachu se k n?mu neznal, když to s Ježíšem nabralo sm?r k utrpení, posm?chu...

I. Motivace

II. Petr se snaží nenápadn? následovat Ježíše

III. Je odhalen a t?ikrát ozna?en jako ten, kdo pat?í k Ježíši

IV. Strachem sev?ený Petr to t?ikrát popírá

V. Jak to s Petrem skon?ilo? Skoncoval s ním Ježíš?

VI. Petr?v plá? nám napovídá, že to bude asi jinak...

b) pro st?ední a starší školní v?k

P?i využití navržené motivace se dá vyjít z toho, že Petr m?l Ježíše rád, možná si myslel, že ho má nejrad?ji ze všech. A ukázalo se, že selhal. Ukazuje se, že na sebe nem?žeme nejvíc spoléhat...

I. Motivace

II. Petr má strach o Ježíše a chce sledovat, co s ním bude po jeho zat?ení

III. Petr je odhalen jako ten, kdo pat?í k Ježíši

IV. Petr má strach o sebe a tak zapírá, že by m?l s Ježíšem cokoli společného

V. Kohout kokrhá, Ježíš se ohlíží na Petra, Petr se rozpomíná a plá?e...

VI. Kdo lituje, má nad?ji

VYPRÁVNÍ

I. JEŽÍŠE VEDOU JAKO ZLOŮINCE

L: Ježíše zatkla vojenská hlídka v Getsemanské zahradě a vedla ho. Když vede přesila lidí jednoho svázaného člověka, vždycky je v tom něco ponižujícího.

T: Ano, takhle vodívají zločince. I kdyby to byl kdovíjaký násilník, v té chvíli je to ubožák, vydaný do lidských rukou. Vedou ho na provaze nebo na řetěze, jako zvíře, vedou ho někam, kam on sám nechce.

L: To je ještě výraznější, když vedou člověka nevinného. Ty řetězy nebo provazy na rukou a na nohou nejen že omezují a zraňují, ale také znamenají, že člověk člověku vzal svobodu. Provazy na rukou Ježíšových rukou ještě navíc vypovídají o tom, že tu zaslepení lidé vedou svázaného Boha.

II. CO DĚLALI UVEDNÍCI

T: Co se stalo s uvedníky v takovou chvíli?

L: Strach je přemohl. Představ si – někoho máš rád, spoléháš na něj je to pro tebe autorita, která všechno ví a zařídí, a najednou právo jeho vedou jako zločince v řetězech. Každou chvíli někomu pomáhal, a teď sám sobě nepomohl. A oni pro něj také nedokázali nic udělat. Byla to zbabělost a bylo v tom i zklamání. Ježíš jim několikrát odpověděl, že bude trpět, ale oni tomu nerozuměli, mysleli, že s Ježíšem prožijí šťastný život v bezpečí. Teď se nedokázali vyrovnat s tím, že sám Ježíš byl v nebezpečí.

III. DĚLÁVE STATEVNÝ PETR SELHÁVÁ

T: A co Petr, za toho přece Ježíš prosil a Petr měl být posilou svým bratřím. Dokázal to alespoň on?

L: Petr v sobě našel aspoň tolik statečnosti, že jako ostatní neutekl, ale s povzdálí sledoval skupinu vojáků, která smýkala spoutaným Ježíšem. S odstupem se za nimi plížil, schovával se do tmy. Zdá se ti možná, že tím aspoň trochu plnil svoje prohlášení, že je hotov jít se svým Pánem i do vězení a na smrt. Ale nedopadlo to dobře. Tak mu to ostatně tehdy odpověděl i sám Ježíš, když mu na to řekl, že ještě než kohout zakokrhá, třikrát Ježíše zapře. Zapře toho, komu vyznával, že ho nikdy neopustí. Ježíš ho znal lépe, než Petr sám sebe. V odpověď, že Petr bude mít o sebe takový strach, že nejen nebude schopen ani se pokusit o nějakou pomoc, ale dokonce se k němu nebude znát a bude tvrdit, že Ježíše vůbec nezná. Pro Petra začala noc možná jeho nejvážšího selhání v jeho životě a s tím nejvážšího ponížení.

IV. U OHNĚ

T: Jak to vlastně s tím Petrem bylo?

L: Ježíše odvedli do veleknězova domu, kde ho budou vyslýchat. Petr v sobě našel tolik odvahy, že dokázal dojít k tomu domu, vmísit se mezi lidi a usednout s nimi na dvoře u ohně. Všichni se ohřívali u plamene, bylo už noční chladno. Mluvílo se o Ježíšově zatčení. Jaké to asi muselo být pro Petra? On sám mlčel. Ale plameny ohně osvětlovaly tváře lidí a jedna z veleknězových služek si všimla Petrova obličeje a poznala ho.

„To je přece jeden z těch, co chodívali s tím zatčeným Ježíšem, kteří se stále zdržovali v jeho blízkosti.“ Snad to ani nemusela myslet zle, téma bylo ve vzduchu, mluvilo se o tom a ona prostě poznala někoho, kdo by jim možná mohl říct další podrobnosti, jak to s tím zatčením a vůbec s Ježíšem bylo. Ale Petr byl tak ochromen strachem, že navzdory svému statečnému vyznání, které Pánu říkal pár hodin před tím, teď prohlásil: „Vůbec toho člověka neznám.“

T: To že dokázal říct? Ten Petr, který jindy vyznával: Já tě pokládám za Božího Mesiáše, toho, který nás přišel zachránit a ukázat nám, jak velice nás má Bůh rád?

L: Ano, a pak to ještě dvakrát zopakoval. Uviděl ho zase někdo jiný a řekl: “Ty jsi také jeden z jeho učedníků!” Petr odpověděl: „Nejsem.“ Klepal se u toho ohněm ne zimou, ale strachem o sebe. Měl takový strach, že mu ani nedošlo, co provádí. Asi za hodinu mu zas jiný člověk řekl: “I tenhle byl určitě s ním, vždyť je také z Galileje!” Petr na to řekl: “Vůbec nevím, o čem mluvíš.”

V. STRACH O SEBE

T: Jak to tak mohl říci? Vždyť to byla snad nejhorší odpověď, jakou mohl dát.

L: Máš pravdu, byla to odpověď, kterou Petrovi nadiktoval strach. Odpověď uhýbavá a vypočítavá. Prý nevěděl, o čem mluví – a přitom se celou noc nemluvilo o ničem jiném. Petr se bál těch lidí, proto nechtěl mít nic společného s tím, co byl zatčen, vždyť podobně by se mohlo vést i Petrovi, kdyby se dovědli, že je Ježíšovým učedníkem. Chtěl vypadat dobře před lidmi, před služkou, před cizími lidmi. A přitom by si oni dost možná i rádi poslechli, kdo je Ježíš a co se doopravdy stalo. Ale Petr ve svém strachu usoudil, že bude pro něj lepší, když si budou myslet, že s Ježíšem neměl nikdy nic společného.

T: Ten strach, to je opravdu hrozná věc! Ale povídej, Lukáši, jak to bylo dál.

VI. NOVÝ DEN A NOVÁ PŘÍLEŽITOST

L: Do této poslední Petrovy odpovědi zaznělo zakokrhání kohouta. Vycházelo slunce, kohout ho vítal, nastával nový den a nová příležitost, rozhodně to byla nová příležitost pro Petra.

T: Jak to myslíš, po tom, co udělal – nová příležitost, vždyť on Ježíši strašně ublížil! Opustit přítele v jeho nejtěžší chvíli, to je stejně odporné jako zrada. Vůbec bych se nedivil, kdyby potom Ježíš Petra už nikdy nechtěl vidět.

L: Vidíš, a přece to byla pro Petra nová příležitost. Když uslyšel to kohoutí zakokrhání, vzpomněl si na to, že mu to Ježíš odpověděl; on věděl o nebezpečích, která na Petra čekají. Ale Petr si vzpomněl i na to, že se Ježíš za něho modlil, aby jeho víra neselhala úplně. A že s ním Ježíš počítá, aby byl budoucnu posilou svým bratřím! Jak já, takový ubožák, mohu být někomu posilou. Vždyť jsem se bál lidí víc než Boha. To vše si Petr uvědomil, když na sobě pocítil pohled Kristův. Vyšel ven a dokonce se rozplakal. Plakal sám nad sebou, nad svou ubohostí, vřelostí, nad utrpením jeho Pána, které ještě sám zhoršil. Ale i nad tím, že ho Ježíš neodepsal, že mu dává novou možnost.

Takové bylo Petrovo obrácení, o kterém také Ježíš mluvil. Takové to bývá se všemi lidmi, kteří se provinili, třeba někomu ublížili, a litují toho. Obrácení má mnoho podob a pláť je jedna z nich. Jistě, lepší je nedělat zlé věci. Ale když se to stane, neznamená to, že by cesta k Bohu byla úplně uzavřená. První krok na cestě ze zlého a z viny je lítost. Pro Petra to byl dobrý začátek na cestě k tomu, aby byl posilou pro své bratry.

VII. ODPUŠTĚNÍ VIN

T: Děkuji ti za tenhle příběh. Myslím, že Petr ublížil nejvíc sám sobě. A možná ublížil i těm, kteří ho tam na nádvoří veleknězova domu poznali, připravil je o příležitost poznat, že ten, komu se tam v domě velekněze posmívají a koho bijí, je Mesiáš, kterého na světě poslal sám Bůh. A zase znovu vidím, jak Ježíš, kterého tak trápili, uměl odpouštět. Pomohl ven z viny Petrovi, který ho tak ošklivě zapřel. To je to dobrá zpráva pro všechny viníky. Taky jsem si uvědomil, že někdy hořký pláč je to nejlepší, co může člověk udělat.

L: Souhlasím s tebou, ale nezapomeň, že to je jen první krok. Pak je třeba jít dál. Petr se stal jedním z těch, kdo založili první křesťanský sbor v Jeruzalémě. Právě on se stal pro své bratry velkou posilou. Ten Petr, který tak selhal, který se musel stydět sám před sebou a ještě víc před svým Pánem, ten potom s velikou statečností kázal, proto se dostal i do vězení a už se nikoho nebál. Dokázal to z obrovské síly, kterou dostal, když mu Ježíš odpustil. Tak mocná věc je odpuštění, a to přisobí, i když odpustí člověk člověku. Však se za to modlíme – odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. I to nás naučil Ježíš Kristus. Když za nám provede někdo něco špatného a pak přijde za námi s prosbou: Je mi to líto, odpustíš mi! To je jeho příkaz a ještě víc jeho rada, jak spolu žít.

MODLITBA

Pane, prosíme, ochraňuj nás před tím, abychom se zachovali vřelomně. Nauč nás být dobrými přáteli. Prosíme tě i za to, abys nás podpořil, když se bojíme mluvit o tobě se svými spolužáky a kamarády. Možná se nám někdy i smýjí a nám to je líto, ale podle Petrova příběhu víme, že i jim může pomoci, když se dovědí, že ty jsi tak dobrý a že tobě věříme. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Napadlo vás, že slovu „zapření“ můžeme rozumět také pozitivně? Když například lidé skrývali za války před gestapem partyzány nebo Židy a „zapírali je“, tak to byl čin odvahy, který chránil život druhých za cenu nasazení vlastního života. To je pravý opak toho, co udělal v příběhu „o zapření“ Petr: ze strachu o svůj život zapřel Ježíše.

- Kdyby na vás někdo, třeba ve škole, nebo v zájmové partě upozornil, že jste křesťané, nebáli byste se k tomu přiznat? Nevyhnuli byste se přiznání k Ježíšovi?

- Zažili jste na vlastní kůži, že vás někdo „zapřel“? Jak vám přítom bylo?

Odkaz na pracovní list

[36 Petrovo zapření](#)

Odkaz na píseň

[Zůstať s námi, Pane \(EZ622\)](#)

[Byl jsi tam, když byl křtěn můj Pán](#)

[Vy silní ve víře \(SV382\)](#)

[O? Bera?nku nevinny?, jenžs pro nás na kříži umřel](#)

[Zas k tobě, Kriste, úpím \(EZ507\)](#)

[Vstal Kristus z mrtvých, všech útrap zbavený](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 22,54–62](#)